

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ
АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД**

*Гмиря В.П., к.е.н., доцент кафедри банківської справи,
Черкаський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ,
м. Київ, Україна*

Сучасні тенденції розвитку багатоукладної аграрної економіки змінюються в умовах конкурентного середовища та зумовили пошук нових підходів, принципів, методів і форм управління на всіх рівнях регіонального устрою для підвищення конкурентоспроможності та сталого розвитку аграрного виробництва.

Сьогодні наукова проблема пошуку ефективних форм фінансової підтримки аграрного виробництва вимагає аналізу світового досвіду та оцінки можливостей його адаптації в Україні. В економічно розвинених країнах аграрне виробництво розглядається як система, яка не здатна до саморегулювання, а кошти, що виділяються на підтримку аграрного виробництва - як компенсація втрат галузі в умовах нестабільності ринку. Розмір цієї компенсації в окремих країнах може досягати 70 % вартості продукції аграрного виробництва.

Більшість економічно розвинених держав проводять стимулюючу аграрну політику, метою якої є надання різного роду дотацій, субсидій та пільг аграрним виробникам. Її основними інструментами є компенсаційні платежі, платежі при збитках від стихійних лих, цінове регулювання ринку аграрних товарів, виділення коштів на розвиток інфраструктури аграрного виробництва, агролізинг та інші. Серед заходів прямої державної фінансової підтримки у зарубіжних країнах можна виділити: прямі державні компенсаційні платежі, платежі за збиток від стихійних лих; платежі за збитки, пов'язані з реорганізацією виробництва; субсидії в розрахунку на одиницю площі або поголів'я худоби; платежі у вигляді фінансування закупівель ресурсів для виробництва; фінансування цільових програм і витрат на НДДКР. Пряме субсидування аграрного виробництва здійснюється практично в усіх економічно розвинених країнах, проте їх рівень і структура різні. Основною метою прямого субсидування є державне регулювання структури виробництва в аграрному виробництві, а також підтримка виробників у районах з несприятливими кліматичними умовами. Бюджетні трансферти аграрному виробництву, безпосередньо збільшуючи доходи аграрних виробників, не роблять безпосереднього впливу на ринкові ціни. До заходів непрямой державної підтримки аграрного виробництва належать: цінове регулювання на ринку продукції аграрного виробництва і продовольства за допомогою підтримки внутрішніх цін на аграрну продукцію; пільгове фінансово - кредитне забезпечення; система пільгового оподаткування, квот і податків на експорт та імпорт продовольства; сільськогосподарське страхування. Основну роль в системі державного регулювання аграрного виробництва в зарубіжних країнах відіграє підтримка цін, що забезпечують стабільність доходів аграрних виробників. Основними цілями цього регулювання є: стабілізація цін на продукцію аграрного виробництва шляхом обмеження їх динаміки у відносно вузькому коридорі; підтримання цін, що забезпечують аграрним

виробникам можливість здійснювати розширене відтворення; регулювання обсягів і структури аграрного виробництва; підтримання стабільності ринку продовольства.

Кредитування під заставу землі має стабільну правову базу, відпрацьовані технології кредитного процесу, характеризується використанням сек'юритизації кредитних вимог. У світовій практиці основними організаційно - фінансовими схемами земельної іпотеки є: однорівнева (європейська чи континентальна), в якій залучення коштів у систему відбувається через земельно - іпотечні банки; дворівнева (американська чи англоамериканська), в якій залучення ресурсів здійснюється за допомогою земельно - іпотечних кредитів через небанківські кредитні організації - земельно - іпотечні агентства.

Організаційно-фінансові схеми визначили наступні моделі земельно - іпотечного кредитування, що застосовуються в світовій банківській практиці: відкрита модель на основі однорівневої схеми; збалансована автономна модель на основі однорівневої схеми; розширено - відкрита модель на основі дворівневої схеми.

Однорівнева організаційно - фінансова схема земельно - іпотечного кредитування історично склалася в європейських країнах, де кредитування під заставу сільськогосподарських земель традиційно здійснюється через систему спеціальних земельних іпотек і банків. Дана схема забезпечення дешевими довгостроковими ресурсами земельного іпотечного кредитування полягає у створенні замкнутого земельно - іпотечного фінансового ринку, що формується спеціалізованими земельно - іпотечними банками. Такі системи земельно - іпотечного кредитування розвинені в Німеччині, Австрії, Нідерландах, Великобританії і Фінляндії, домінують в Данії, Швеції та Канаді. У Франції та Іспанії однорівнева система кредитування реалізована через монопольні державні земельно - іпотечні банки. Ресурси земельних іпотечних банків складаються з власних накопичень та коштів, отриманих від реалізації земельних іпотечних облігацій, що випускаються під забезпечення землі з фіксованим процентним доходом. Складніша дворівнева організаційно - фінансова схема, яка застосовується в США, базується на трьох елементах: іпотечному страхуванні, що забезпечує земельно - іпотечні кредити від ризику неповернення; рефінансуванні - купівлі земельних іпотечних цінних паперів, випущених банками; сек'юритизації - випуск на базі банківських земельних іпотечних цінних паперів інших, більш цінних і, відповідно, більш ліквідних на ринку паперів. Для розширено - відкритої моделі характерні: складність організації, багаторівневий характер, обов'язковість вторинного ринку іпотечне - земельних цінних паперів, доступність кредитів, залежність від ринкової ставки відсотка, велика кількість учасників, тривалий термін кредитування.

Світовий досвід переконливо довів, що не останню роль в державному регулюванні належить підтримці аграрних виробників при отриманні позикових коштів. Враховуючи вище викладене, визначимо, що в даний час існує безліч точок зору на роль і місце держави в регулюванні аграрного виробництва. Оцінюючи всі позитивні сторони зарубіжного досвіду, можна визначити наступні заходи підтримки аграрного виробництва України: У країнах з розвинутою ринковою економікою державне регулювання системи фінансового забезпечення аграрного виробництва являє собою складний механізм, що включає різноманітний інструментарій, який впливає на доходи фермерів, структуру аграрного виробництва, фінансово - кредитний сектор. При цьому масштаби державного регулювання аграрного виробництва в кожному окремому випадку багато в чому обумовлені рівнем економічного і соціального розвитку конкретної країни. Принципи і форми

державного фінансування аграрного виробництва в зарубіжних країнах можуть бути враховані при розробці концепції державної фінансової підтримки аграрного виробництва в Україні. Західні країни основною метою визначають боротьбу з перевиробництвом аграрної продукції, а в Україні, на сьогодні, необхідно домогтися на селі хоча б простого відтворення і зниження імпорту продовольства. Важливо враховувати при визначенні тих чи інших заходів підтримки бюджетний дефіцит, через який багато активних методів, які використовуються іншими країнами, просто неприйнятні для України. Враховуючи це, введення будь-яких заходів державної підтримки без їх фінансового забезпечення тільки посилює важке становище галузі, а, отже, існує необхідність забезпечення перспективного пільгового кредитування галузі. Таким чином, аграрна політика більшості країн вирішує завдання гарантованої максимальної забезпеченості держави продовольством і продуктами харчування; підтримки стабільності в аграрному виробництві; досягнення мінімального рівня прибутковості галузі, обмеження надлишкового виробництва; гарантії конкурентоспроможності вітчизняних аграрних виробників.

Список літератури:

1. Аналитическая записка «Об инвестиционной и кредитной политике открытого акционерного общества «Российский сельскохозяйственный банк» [Электронный ресурс] / А.В. Назаров // Универсальные базы данных. – 2007. – Режим доступа: <http://dlib.eastview.com/browse/doc/9846222>.
2. Официальный сайт счетной палаты Российской Федерации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.ach.gov.ru

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КРЕДИТНОГО БІЗНЕС-ПРОЦЕСУ БАНКУ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ КОМПОНЕНТ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО БАНКІВСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Рац О.М., к.е.н., старший викладач, ХНЕУ, м. Харків, Україна

В сучасних економічних умовах, які характеризуються посиленням конкуренції у фінансово-кредитному секторі, зокрема на ринку банківських послуг, забезпечення ефективності фінансових установ потребує впровадження інновацій в процес їхнього функціонування. Постійне зростання клієнтської бази банків, обсягів операцій, попиту на нові високоякісні послуги сприяють постійному реформуванню та розвитку банківських інформаційних технологій та інформаційних систем.

Інвестуючи кошти в розвиток програмного забезпечення, комп'ютерного та телекомунікаційного обладнання, банки, в першу чергу, прагнуть з одного боку, до здешевлення і прискорення здійснення банківських операцій, а з іншого, □ сприяють зміні взаємовідносин з клієнтами та знаходять додаткові джерела отримання доходів. Оскільки одними з найбільш доходних банківських операцій є кредитні операції, то пріоритетною діяльністю в сфері розробки інноваційних банківських технологій є удосконалення організації кредитного обслуговування клієнтів банку шляхом дистанційного обслуговування. Отже, метою даного дослідження є розробка шляхів удосконалення організації кредитного бізнес-процесу із використанням компонент дистанційного банківського обслуговування.